

[B] **DE TWAALFDE MAN.
OVER “ELF” VAN DANIEL ROVERS**

Elf is het romandebuut van Daniël Rovers (°1975), die eerder de essaybundel *Bunzing* (2005) publiceerde en in 2008 promoveerde op het proefschrift *De figuur in het tapijt. Op zoek naar zes auteurs*. Het boek portretteert “elf levens”, zoals de titel binnenin luidt, maar het is een twaalfde man die voor hun samenhang als elftal zorgt. In elf hoofdstukken schrijft Rovers biografieën van evenveel in Brussel aangespoelde individuen die uiteindelijk, in een onaangekondigd twaalfde hoofdstuk, vooral gemeen blijken te hebben dat het vrienden van de centrale verteller zijn. Hij is de bindende factor, in letterlijke zin ook de “missing link”. De aanleiding om “over jullie” te schrijven, besluit de roman als was het een brief, is immers zijn eigen vertrek uit Brussel en het inzicht in de vergankelijkheid van leven en vriendschap dat zich daardoor acuut aan hem opdringt.

Schrijven tegen het verdwijnen dus? Zeker, maar Rovers is poëticaal te zelfbewust om blind te geloven dat literatuur (of toch hijzelf) dat zomaar kan. Twee anekdotes die van de auteur een overlever maken – of beter: van de overlever een auteur –

geven dat in het slothoofdstuk aan. Een eerste is het verlies van “de vrouw van zijn leven”, die hij in Brussel ontmoette. Bij hun breuk vreest zij zich als een romanpersonage te zullen zien terugkeren. Hij verwerpt die mogelijkheid, maar de realiteit is pijnlijker. Als hij de proef op de som neemt, ondanks die belofte, blijkt hij aan hun zeven maanden samen “niet meer dan 562 woorden” over te houden. Zoveel blijkt schrijven dus toch niet van het leven te kunnen bewaren. En een ongeluk komt nooit alleen. Kort voor zijn vertrek uit Brussel wordt hij door drie Marokkaanse jongens overvallen.

Ironisch genoeg geeft net dat voorval de doorslag voor het schrijven van de liefdevolle roman over Brussel die *Elf* geworden is. Op het toppunt van zijn angst, wanneer de verteller geveld op de stoep ligt en wacht op de fatale schop op zijn kop, wordt het hem namelijk niet zwart maar wit voor de ogen – “wit als een zool van een sportschoen, wit als een blanco pagina”. De angst blijkt ineens opgelost (“*Il n’a pas peur*”, merkt een van de overvallers op) en als lezer kun je dat enkel verklaren vanuit de herinnering aan het imaginaire spel van “elf tegen elf alleen” uit zijn kindertijd waaraan de verteller op dat moment denkt: “Ik had elf namen voor mijn team bedacht [...] en mijn team won steevast in de laatste minuut.” Een elftal verzinnen om de angst voor de dood te overwinnen: dat is precies wat in de elf voorafgaande hoofdstukken van de roman gebeurt.

Daniël Rovers, Foto Chris van Houts.

Je zou kunnen zeggen dat de elf levens voorbij die angst geschreven zijn. Verdwijnen doen ze sowieso, maar met het weinige dat overblijft, kan de verbeelding wel een wereld aan elkaar denken die toch het unieke van elk leven recht doet. Ten aanzien van hun feitelijke diversiteit speelt de verbeelding van de biografie dan ook een unificerende rol. Dat uit zich in het feit dat de beschreven levens vaak compositiefiguren zijn waarvan de trekken teruggaan op bestaande mensen in de omgeving van de auteur (namen van *yang*-redacteuren, een auteur als Willy Roggeman, de zanger Daan) of op eigen autobiografische realia: het leven van Antoon bijvoorbeeld is dat van een universitair assistent Nederlands. Maar ook voor wie die informatie niet herkent, is de vermenging tussen de verbeelding van de verteller en het leven van zijn elf vrienden te onderscheiden.

Achteraf bekeken blijken de anekdotes uit zijn slotverhaal, het verlies van de grote liefde en de straatoverval, immers ook terugkerende motieven in de andere levens – zelfs het zinnetje “*Il n’a pas peur*” dook al eerder op. Rovers suggereert zo, zonder dat daarom te thematiseren, dat zijn personages behalve een stedelijk weefsel ook dezelfde postromantische conditie delen. Het gaat om mensen (dertigers, veertigers) aan het begin van de eenentwintigste eeuw die proberen te leven met het verlies van de romantische illusie die hun bestaan ooit heeft beheerst, vaak met de literatuur als richtingwijzer. De liefde is daarbij finaal altijd in het geding, maar ze zit telkens ingebed in een ander leven en streven – de Iraanse architect Mehrdad bijvoorbeeld blijft op zoek naar de juiste papieren – en ook de wijze waarop de personages ermee omgaan, is bijzonder divers.

Willy Bru, ex-leraar, begraaft zich in een boekenbestaan, de fotograaf Olivier zoekt geborgenheid in IKEA, de Deense Jette koestert zich in leedvermaak over haar verloren vriendje, Antoon blijkt nog altijd maagd, de Hongaarse Emese verlangt naar een kind (uit nostalgie naar haar kindertijd) en de polygame Amerikaanse Loza, die naar Brussel kwam vanwege de dansscene, trouwt uiteindelijk met een liefde dat plots zwanger is. Exemplarisch is het verhaal van de pianoleraar Mauro met zijn voorliefde voor de romantische “bagatellen” van Beethoven. Na zestien jaar wordt die nog altijd verteerd door de herinnering aan wat zijn omgeving als een “liefdesbagatel” beschouwt:

de beslissing van zijn ex-vriend Steven om het contact radicaal te verbreken. Dat blijkt echter pas aan het slot van het verhaal, waarin het behalve over Mauro's lijden en lusten als homo ook over de spanning tussen zijn marxistische ideaal en zijn koopgedrag gaat, met zijn paspopfetisj als toonbeeld.

In laatste instantie bepaalt die postromantische levenshouding ook de wijze waarop de verteller de elf levens biografisch verbeeldt: niet als een "bleke opsomming van feiten en motieven", volgens een patroon van talent, bloei en verval, maar als een "welwillende biograaf" die zich beperkt tot "enkele kenmerkende details, voorkeuren en hebbelijkheden", zoals Willy Bru in het beginverhaal al hoopt. Net als de meeste personages is de verteller dan ook een verzamelaar, in zijn geval van "uitingen" – zoals het motto van Montaigne luidt – aan de hand waarvan hij de "innerlijke neigingen van zijn vrienden" ontdekt. Vandaar ook dat alle portretten als kleine essays zijn opgevat – Loza "over optimisme", Tessel "over toekomstpaniek", Daan "over ijdelheid"... Aldus typeert Rovers de levens volgens het principe waarvan ze een proeve blijken, onafgerond als ze zijn.

Door fijne, zelfs komische snapshots te vergaren en vooral ook de taal te observeren die bij een figuur past, ontstaat zo een fraaie waaier van hedendaagse levensstijlen (of "lifestyles"), pogingen om in het nu te leven. Soms haperen die aandoenlijk, maar net in die hapering toont zich het eigene van een individuele ervaring, zoals dan gevat in een treffende zin ("Een diepblauwe nacht, wolken die als vossen de hemel door kropen"). Het intelligente van Rovers' roman is dat hij die "unieke" levensstijlen bovendien aan elkaar weet te denken, dankzij zijn verbeelding. De versleuteling tussen realiteit en verbeelding is weliswaar niet altijd consequent als het gaat over het duiden van plaatsen in Brussel, die nu eens genoemd worden en dan weer omschreven. Maar door zijn personages gedurig in elkaars leven te laten verschijnen, vaak zonder dat zij het zelf weten, ontstaat het beeld van een onvermoede gemeenschap. Hoe beloftevol kan een debuut in deze tijden zijn?

TOM VAN IMSCHOOT

DANIEL ROVERS, *Elf*, Wereldbibliotheek, Amsterdam,
2010, 160 p.